

حاکمیت قانون مطمئن‌ترین شیوه تضمین حقوق شهروندی است و اصل حاکمیت قانون زمانی مطلوب شهروندان می‌شود که بر مبنای برابری باشد، و برابری بستر فراهم‌آوری سایر حقوق انسانی است. موقفیت در حاکمیت قانون مستلزم تصویب قوانین خوب است و قانون خوب قواعدی دارد لذا نظام سیاسی هوشمند می‌داند اگر حاکمیت قانون را به عنوان یک ارزش انسجام بخش و حق، قبول دارد گام اول در ساخت تقنین و مراعات اصول قانون‌گذاری است، و هرگونه فاصله و غفلت از اصول قانون‌گذاری اعم از محتوا و فرآیند نه تنها او را از هدف دور می‌کند بلکه حاکمیت قانون را مخدوش می‌کند و به قانون‌گریزی شهروندان و ایجاد احساس غیر حکیمانه بودن قوانین در آنها منجر می‌شود از این روست نظام سیاسی که درصدد اصلاح حکمرانی است به اهمیت اولویت‌بندی براساس مصلحت شهروندان خود آگاه است.
بیراه نیست اگر گفته شود اصل برابری را در صدر سلسله نظام اولویت‌های خود بدانند، چون کوتاه‌ترین راه برای همراهی شهروندان در اعتمادسازی است، رعایت بی‌تعیض اصل برابری مردم را به عنوان تابعان نظام سیاسی محور این اصل به انسجام می‌رساند. حاکمیت و ساختار سیاسی که به چنین درک و فهم سیاسی رسیده باشد، تمامی تصمیمات و اقداماتش در هارمونی کامل با هم هستند. پس از ورود به فصل سوم قانون اساسی در یادداشت یکم از دروازه اصل نوزدهم که ویژگی‌های عرضی را موجب و بهانه برای نقض اصل تساوی نمی‌دانست، و حقوق مساوی برای همه تابعان خود را به رسمیت می‌شناخت در اصل بیستم، قانون را به عنوان یک مقبول اجتماعی فرض کرده است که ملت ایران یکسان در حمایت آن قرار بگیرند و ملت را اعم از زن و مرد معرفی می‌کند. برخی اشتباه‌ها بر این باورند اصل بیستم صرفا در مقام بیان تساوی حقوق زن و مرد است در حالی‌که این اصل هم‌زمان بیان می‌دارد که تمام افراد ملت در مقام اعمال قانون از حمایت برابر آن برخوردارند و افراد ملت از همه حقوق انسانی با رعایت موازین اسلامی برخوردارند. اصل بیست: همه افراد ملت اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند رئیس‌جمهور مسئول اجرای قانون اساسی است ولو در حد فقه مجری، مکلف است نسبت به برخورداری شهروندان از حمایت یکسان قانون اطمینان حاصل کند مکلف است یقین حاصل کند آیا در همه ارکان ذیل مدیریتش ارزشی بالاتر از شاخص قانون وجود دارد که جریان صحیح اجرای قانون را مخدوش کند یا نه؟ رئیس‌جمهور برای ارزیابی عملکرد مجموعه تحت امر خود برای اطمینان از اصل برابری در برخورداری از حمایت یکسان قانون چقدر به حکمرانی مردم پایه معتقد باشد یک شاخص تعیین‌کننده است، در جامعه‌ای که قانون‌مداری یک ارزش فراتر از عرفی نیست و بعضا هرچقدر قدرتمندتر قانون‌گریز رایج‌تر باشد و عناصر پیشاانقلاب نظیر داماد سالاری و عروس سالاری، قبیله‌سالاری، رفیق‌سالاری تشکیل دهنده قدرت در مقابل ارزش‌های قانونی و دینی و ملی باشد، اجرای صحیح قانون اساسی مستلزم ایجاد ابتکار عمل‌هایی است و پدیدآیی نهاد‌های مردم باور و حلقه میانی یک ضرورت محسوب می‌شود. اصل ایجاد جایگاه پیگیری حقوق و آزادی‌های اجتماعی به زعم شخص آقای رئیس‌جمهور شهید برای پیگیری حقوق مطرح مردم در قانون اساسی بود، پیگیری مجدانه حقوق ملت ایران بما هو مردم ایران بود لذا در این مسیر سخت و در راستای رصد وضعیت حقوق شهروندی، یافته‌های ارزشمندی کسب شد، در ترک فعل‌های افراد متولی اجرای قانون که می‌توان به عنوان فاکتور مهم در عدم حاکمیت قانون دانست، در برخورداری از حمایت قانون برابرتر هستند، در حقوق سیاسی که جامعه زنان تاکنون منطبق بر قانون اساسی و نگاه رهبران انقلاب از آن بهره‌مند نشده‌اند به گونه‌ای که هنوز تفکری که مطابق صورت مشروح مذاکرات مجلس اول خیرگان قانون اساسی برای اینکه تلاش کند رچل را ممهض در معنای لغوی کند و بگوید زنان از عقل کمتر برخوردارند و به دلیل احساسات نمی‌توانند رچل سیاسی شوند شهید بهشتی آزاداندیش و دوراندیش با گفتن این جمله که «بارها گفتیم هرکس پشت تریبون قرار می‌گیرد بگوید نظر من این است چون من آیه قرآنی ندیده بگویم زن نمی‌تواند رئیس‌جمهور شود واحادیث هم من را از جهت سند افتاع نکرد»، تلاش کردند بر خورداری برابر از این حقوق انسانی را شفاف بگویند اما ظاهرا تاکنون تفکر آن مرد پشت تریبون باقدرت مانع اجرای صحیح قانون اساسی شده است و موازین اسلام هم در عدم تعریف شفاف و دارای اعتبار مشترک گاهی موجبات نقض حقوق شهروندی را فراهم کرده است در حالی‌که دین مبین اسلام موازینش هیچ تعارضی با عقلانیت و روشنمندی ندارد، یافتم که گاهی سلیقه خاص و در اقلیت که عمقی در درک مفاهیم اسلام ندارد می‌تواند قانون اساسی و شرع را با نام شرع نقض کند. یافتم که برخورداری یکسان در حقوق اجتماعی در قانون اساسی یعنی اعتقاد به شایسته‌سالاری اما هنوز گاهی و بسیارگاهی شاخص‌ها تعیین‌کننده نیستند و معیارهای خارج از ارزش‌های قانون اساسی حاکم است لذا رئیس‌جمهور که سوگند شرعی را وثیقه تعهد خود قرار داده، اصلاح امور را از همین جا شروع کند. اصل بیستم زمانی برای ملت ایران اعم از زن و مرد در مناسبات واقعی زندگی قابل لمس است که شایسته‌سالاری معیاری برای شایسته‌گزینی باشد، گام اول اصلاحات که از شایسته‌سالاری شروع شود ممکن است در تعارض با منافع بعضی اشخاص باشد، لذا دور از انتظار نیست اگر موجب نعره‌های بلند شود، قانون اساسی اما پیمان نامه مردم و حاکمیت است، اگر اولویت این اصل در نظام اداری رعایت نشود رئیس‌جمهور ممکن است نقض سوگند کرده باشد. براساس نون و لقمه تا پایان حقوق مصرح مردم در قانون اساسی این قلم میل مرکب دارد…

آرمان‌ملی

مصطفی اقلیمادر گفت‌وگو با «آرمان‌ملی»:

تصمیم‌گیران جامعه باید بپذیرند برخی مسیرها را اشتباه رفته‌اند

هیچ‌کس مسئولیت نابسامانی‌های اقتصادی را

برعهده نمی‌گیرد

نباید اقتصاد به عنوان پایه و اساس هر خانه‌ای

خراب شود

آرمان ملی – احسان انصاری: دولت پژوهشکدان در حالی به دنبال کنترل بازار سرمایه بوده که در هفته‌های اخیر قیمت ارز و طلا افزایش محسوسی داشته است. این در حالی است که با توجه به شرایط موجود احتمال افزایش تورم در ماه‌های پایانی سال و فشار بیشتر اقتصادی به زندگی مردم و وجود خواهد داشت. در چنین شرایطی پیامدهای اجتماعی این نوع فشارها حائز اهمیت است. «آرمان ملی» برای تحلیل و بررسی این شرایط با دکتر مصطفی اقلیما آسیب‌شناس اجتماعی گفت‌وگو کرده است. اقلیما معتقد است: «پایه و اساس مسائل اجتماعی را باید در اقتصاد جست و جو کرد. هنگامی که پایه و اساس خانه خراب باشد، دور از انتظار نخواهد بود اگر روزی دیوارها هم ایستادگی

◀ **در هفته‌های اخیر با آنچه از سوی دولت اصلاحات اقتصادی نامیده می‌شود قیمت ارز و سکه افزایش محسوسی داشته و به نظر می‌رسد در ماه‌های پایانی سال مردم با افزایش تورم مواجه خواهند شد. مهم‌ترین پیامدهای اجتماعی بی‌ثباتی و نوسان بازار سرمایه چیست؟**

اصلاحات اقتصادی تعریف مشخصی دارد و در کشورهای دنیا نیز اجرا شده‌است. یکی از مهم‌ترین مولفه‌های اصلاحات اقتصادی داشتن دانش و تخصص کافی برای این کار است و دیگر وجود زمینه‌های لازم برای اصلاحات اقتصادی است. این در حالی است که در شرایط کنونی باید آگاهی و دانش بیشتری پیش‌زمینه تصمیم‌های اقتصادی باشد. وضعیت اقتصادی کشور به شکلی است که دیگر نمی‌توان تصمیمات دفعی و غیر کارشناسی گرفت. در سال‌های اخیر میزان تورم در کشور همواره رو به افزایش بوده و هر دولتی نیز که سرکار آمده شعار بهبود وضعیت اقتصادی مردم را داده‌ام‌ادر کنترل تورم ناکام بوده است. علاوه بر آن، سیاست‌های نادرست اقتصادی وضعیت معیشتی مردم را سخت‌تر کرده‌ و امروز مردم با چالش‌های جدی مواجه هستند. دولت پژوهشکدان هم اگر دنبال بهبود وضعیت اقتصادی مردم است، در مرحله نخست این نکته مهم است که تصمیم‌ها و سیاست‌های مدیران دولت، به صورت مستقیم روی سفره مردم تأثیرگذار است و اگر تصمیمی اشتباه گرفته شود، فشار اقتصادی به مردم بیشتر خواهد شد. با توجه به روند امور می‌توان انتظار داشت که در ماه‌های آینده با افزایش تورم و قیمت‌ها مواجه خواهیم شد و افزایش قیمت‌ها به معنی افزایش فشار بر مردم خواهد بود و فقر گسترش بیشتری پیدا خواهد کرد.

◀ **آیا تصمیم‌گیران اقتصادی به پیامدهای اجتماعی تصمیمی که می‌گیرند اندیشیده‌اند؟**

نوع انتخاب مدیران در این زمینه نقش تعیین‌کننده‌ای دارد. واقعیت این است که در دهه‌های گذشته نخبگان سیاسی و فکری در صورتی که می‌توانستند ارزش‌های دموکراتیک را پیش ببرند و دچار ازخودبیگانگی نمی‌شدند، می‌توانستند دستاوردهای قابل قبولی داشته باشند، اما چنین اتفاقی رخ نداد و شاهد یک سیاست ثابت مبتنی بر توسعه نپودیم و در دولتی کار خود را می‌کرد. در سال‌های گذشته باید برخی موانع ادراکی و عملیاتی فراروی اندیشه‌سازان برداشتن می‌شد. در بین نخبگان فکر می‌توان مواردی را دید که پهلو به پهلو به فرصت طلبی زده و بنا به شرایط با دیدگاه‌های سخت برخی جریان‌های سیاسی گره خورده است و نتیجه آن چیزی نبود جز حذف، انحصارطلبی و محروم شدن جامعه از دیدگاه‌های خلاقانه نخبگانی که حذف شدند و این همه اجازه نداد که وضعیت معیشتی مردم بهتر شود و چه بسا که سخت‌تر هم کرده باشد. شاید گرایش نخبگانی که در گلوگاه‌های تصمیم‌گیری قرار می‌گرفتند به خشونت، ستیز و شدت عمل نشان دادن در برخورد با مخالفان فکری، ناشی از سیاسی کردن همه امور بوده باشد. با این وجود رفع چنین موانعی با رجوع به قانون اساسی میسر است. عوام‌زدگی نخبگان هم یکی دیگر از مشکلات فراروی کشور بوده است. برخی نخبگان که در قدرت حضور داشته‌اند، به دلیل اندک بودن ظرفیت مخاطبان خود و یا از سر قدرت طلبی

سفیر سابق ایران در فرانسه اظهار داشت:

ما در حال گفت‌وگو با سه کشور اروپایی هستیم که ظرفیت و پتانسیل آن‌ها در مقابل ما کاملاً روشن نیست. این سه کشور به عنوان تروئیکای اتحادیه اروپا تلقی می‌شوند، اما انگلیس به دلیل خروج از اتحادیه اروپا نمی‌تواند این ظرفیت را داشته باشد، همچنین نماینده‌ای از ۲۷ کشور در این مذاکرات حاضر نیست. ابوالقاسم دلفی‌گفت: در دور قبلی مذاکرات، هیئت ما با معاون آقای بولر که در آن زمان نماینده سیاست خارجی اتحادیه بود، جداگانه مذاکره کردند اما ایشان در هیئت مذاکره‌کننده سه کشور حضور نداشتند. بنابراین، اتحادیه اروپا

خود را از دست بدهند. واقعیت این است که در شرایط کنونی اغلب کارگران در وضعیت نامناسب اقتصادی زندگی می‌کنند و بسیاری از مغازه‌داران با رکود مشتری مواجه هستند. از سوی دیگر بیکاری روزبه‌روز در جامعه در حال افزایش است. وضعیت به شکلی شده که شرکت‌های خصوصی یا به حالت نیمه تعطیل درآمدزایی و یا اینکه مجبور شده‌اند کارکنان خود را اخراج کنند. شرایط اقتصادی مردم تأثیر مستقیمی در تحولات اجتماعی یک جامعه خواهد داشت. این مسأله تنها مختص ایران نیست و بلکه در همه کشورهای جهان وجود دارد. این در حالی است که هیچ‌کس حاضر نیست مسئولیت نابسامانی‌ها و مشکلات را بر عهده بگیرد. در ادامه ما حاصل این گفت‌وگو را می‌خوانید.

این نکته مهم است که تصمیم‌ها و سیاست‌های مدیران دولت، به صورت مستقیم روی سفره مردم تأثیرگذار است و اگر تصمیمی اشتباه گرفته شود، فشار اقتصادی به مردم بیشتر خواهد شد

و انحصارگرایی و گرایش به تشکیل الیگارش‌ی قدرتمند، به عوام‌زدگی و عوام‌گرایی روی می‌آورد‌اند. حالت دیگری هم می‌توان سراغ کرد که در آن نخبگان مجبور می‌شده‌اند به هر دلیلی، نظر کارشناسانه خود را بر زبان جاری نکنند و بساکوت از کنار مسائل مهم عبور کنند تا شونده ناراحت نشود. با قدری سخت‌گیری می‌توان این وضعیت را با دورویی توصیف کرد. این وضعیت موجب می‌شود که جامعه هرچه بیشتر از فضای دموکراتیک فاصله بگیرد. بی‌برنامگی اقتصادی یا عدم دقت در برنامه‌ریزی‌ها، نبود سیاست واحد و مشخص در اقتصاد کشور تبعاتی به همراه داشته که تماماً منفی بوده و موجب کاهش تولید ناخالص سرانه ملی شده که به نوبه خود هدر رفتن منابع، نیروی انسانی و عدم بهره‌وری پهنه از آنها را در پی خواهد داشت. از سوی دیگر عدم رابطه اقتصادی با کشورهای مختلف جهان و چالش‌های مبتنی بر تنش‌های بین‌المللی که پیامدهای اقتصادی برای کشور دارد نیز در این زمینه حائز اهمیت است. نکته دیگر اینکه باید توجه شود افزایش مشکلات اقتصادی باعث می‌شود که میزان آسیب‌های اجتماعی از جمله طلاق و اعتیاد افزایش پیدا کند. فقر باگران کردن کالاهای مورد نیاز مردم ریشه‌کن نمی‌شود. فقر زمانی از بین می‌رود که مردم درآمدی متناسب با تورم موجود در جامعه داشته باشند. اگر در سال‌های گذشته فقر بیشتر شده به دلیل این است حقوقی که به مردم داده شده بر اساس تورم موجود در جامعه نبوده است.

◀ **افزایش تورم در کشور در شرایطی رقم خورده که کشور با تنش‌های بین‌المللی مواجه است. در چنین شرایطی دولت چگونه می‌تواند این شرایط پیچیده را مدیریت کند؟** اتفاق مهم اول این است مسئولان بپذیرند که برخی مسیرها اشتباه بوده است. من معتقدم تغییر و تحول که امری اجتناب‌ناپذیر است، باید نشأت گرفته از ارزش‌های درون‌زا باشد تا سامان بخشی به اوضاع عمومی در چارچوب

من معتقدم تغییر و تحول که امری اجتناب‌ناپذیر است، باید نشأت گرفته از ارزش‌های درون‌زا باشد تا سامان بخشی به اوضاع عمومی در چارچوب انسجام ملی صورت پذیرد

ابوالقاسم دلفی:

به آسانی نمی‌توانیم به تفاهم برسیم

هم در این مذاکرات حاضر نیست. به این ترتیب، اگر این سه کشور را در ظرفیت عضو برجام تلقی کنیم، همان ۵+۱ که آمریکا هم حضور داشت و بعد از برجام خارج شد، باید توجه داشته باشیم که آیا این کشورها سه کشور نمایندگی از طرف جامعه بین‌الملل دارند؟ به عنوان یک کشور تکلیف‌مان مشخص است و مسئولیت وزارت خارجه بر عهده نمایندگان ایران است، اما این سه کشور حتی ذاتاً مواضع مشترکی در قبال جمهوری

انسجام ملی صورت پذیرد. در واقع پردازش ذهنی و رفع عینی چالش‌های فراروی کارآمدی نظام سیاسی در صورتی امکان پذیر است که محیط ادراکی و روانشناختی نخبگان با محیط عینی عملیاتی آنان سازگار و سیاست‌های اعلامی آنان با سیاست‌های اعمالی ایشان متوازن باشد. از سوی دیگر تفکیک بحران‌ها از تهدیدها و آسیب‌ها امری ضروری است. اولاً باید شیوه برخورد با مسائل امنیتی و حیاتی از قبیل مشروعیت و هویت ملی در مقایسه با آسیب‌های اجتماعی و تهدیدهای سیاسی متفاوت باشد. ثانیاً از اقدامات ناشایست که منجر به تبدیل تهدیدو آسیب به بحران می‌شود، پرهیز کرد. همچنین برای مقابله با چالش‌ها و به تفکیک اصول از فروع و اولویت‌بندی ارزش‌ها برنامه‌ریزی صورت گیرد. مدیریت تحول زمانی از کارایی و کارآمدی برخوردار است که کنترل‌پذیر و قابل مدیریت باشد. در این زمینه اساس به رسمیت شناختن رقبا و تحمل عقاید آنها، جلوگیری از بروز با شکل‌گیری جریان‌های برانداز، ارتقای کارآمدی بر اساس شایسته‌سالاری، حل و فصل مشکلات معیشتی و رفاهی مردم، تدبیر امور مربوط به خدمات و رفاه عمومی، ارتقای کارایی دستگاه اداری پاسخگو، پیگیری و نظارت بر حسن اجرای امور، ترجیح مصالح و منافع ملی بر منافع فردی گروهی و جناحی، انضباط و نظم‌پذیری و سازماندهی در توسعه اقتصادی و سیاسی از اهمیت بسیاری برخوردار است. در این صورت است که مردم حاکمان سیاسی را ممصم به رفع معضلات و گرفتاری‌های عمومی و کوشا در ارتقای حیثیت اجتماعی آنان خواهند یافت. نکته مهم اینکه نبود بهره‌وری در ساختار اداری مهم‌ترین مشکل اداری کشور است. عدم توجه به بهره‌وری و کارایی در ساختار اداری و استفاده‌ی موجب گسترش پارتی‌بازی شده است.

◀ **ارزبایی‌شما از تأثیر بحران‌های اقتصادی بر لایه‌های پنهان خانواده‌ها و جامعه ایران چیست؟** پایه و اساس مسائل اجتماعی را باید در اقتصاد جست‌وجو کرد. مهم‌ترین پایه و اساس خانه خراب باشد، دور از انتظار نخواهد بود اگر روزی دیوارها هم ایستادگی خود را از دست بدهند. واقعیت این است که در شرایط کنونی اغلب کارگران در وضعیت نامناسب اقتصادی زندگی می‌کنند و بسیاری از مغازه‌داران با رکود مشتری مواجه هستند. از سوی دیگر بیکاری روزبه‌روز در حال افزایش است. وضعیت به شکلی شده که شرکت‌های خصوصی یا به حالت نیمه تعطیل درآمد‌اند و یا اینکه مجبور شده‌اند کارکنان خود را اخراج کنند. شرایط اقتصادی مردم تأثیر مستقیمی در تحولات اجتماعی یک جامعه خواهد داشت. این مسأله تنها مختص به ایران نیست و بلکه در همه کشورهای جهان وجود دارد. این در حالی است که هیچ‌کس حاضر نیست مسئولیت نابسامانی‌ها را بر عهده بگیرد. مقرون به واقعیت نیست اگر انتظار این باشد که در چنین شرایطی باید تحمل کرد. سؤال این است؛ هنگامی‌که پدر خانواده نمی‌تواند شکم همسر و فرزندان خود را سیر کند، چگونه باید تحمل کند؟ دولت عنوان می‌کند که قصد دارد درآمد‌ها را افزایش بدهد، اما اگر دولت درآمد‌ها را افزایش دهد، و در مقابل مالیات‌ها نیز چندین برابر افزایش داشته باشد، چگونه می‌توان بین درآمد و هزینه تعادل برقرار کرد؟ امکان ندارد که کسی بتواند با وعده و قول زندگی خود را بچرخاند. این یک اصل خدشه‌ناپذیر است که شکم با وعده و کلمه سیر نمی‌شود.

قدرت نرم ایران در عراق

کارت‌های ایران و بازی برد– برد

قرن بیستم روابط ایران و عراق پر تنش بود و به واسطه جنگ رویارویی‌ها به اوج رسید. با این حال، ۱۵ سال بعد این بیوبایی به طور چشمگیری به واسطه حمله ایالات متحده به عراق تغییر کرد. اوراسیا ریویو مدعی شد، به ادعای ناظران، سیاست ایران در قبال عراق با چندین انگیزه راهبردی هدایت شده است، جلوگیری از تبدیل شدن عراق به تهدیدی دوباره و در عین حال تعامل اقتصادی با این کشور. همزمان ایران از محور مقاومت در عراق در راستای حفظ توازن قدرت در راستای منافع ملی و امنیتی‌اش حمایت کرد و از عراق به عنوان بستری برای افزایش نفوذ و قدرت منطقه‌ای اش بالاخص علیه اسرائیل و با هدف تسریع در خروج نیروهای ایالات متحده استفاده می‌کند.

◀ قدرت نرم ایران

ایران به طرز ماهرانه‌ای از قدرت نرم خود برای تبدیل عراق به یک خط حیات اقتصادی استفاده کرد و این امکان را فراهم کرد تا تحریم‌های اعمال شده غرب در سال ۲۰۰۶ را دور بزند. به ادعای ناظران نفوذ اقتصادی تهران اندکی پس از جنگ عراق در سال ۲۰۰۳ آغاز شد. در آگوست ۲۰۰۴، ایران ۳۰ میلیون دلار برای پروژه‌های ساختمانی در عراق اختصاص داد که بخش قابل توجهی از آن برای خرید هتل‌ها، رستوران‌ها و سایر مشاغل خدمات محور، صادرات، ساخت و ساز و انرژی اختصاص داشت. در این میان، گردشگری به عنوان ابزار مهمی برای گسترش نفوذ ایران، به ویژه از طریق زیارت‌های مذهبی در شهرهای مقدس شیعه چون نجف و کربلا در عراق است.

در سال ۲۰۲۲ بیش از سه میلیون ایرانی در زیارت کربلا شرکت کردند. این رقم تا حدودی با بهبود شرایط روادید برای سفر بین دو کشور در یک سال قبل تسهیل شد و عراق را به یکی از معدود کشورهایی تبدیل کرد که ایرانیان به راحتی می‌توانستند به آن سفر کنند. ایران برای افزایش نفوذ معنوی و اقتصادی خود، مبالغی را در بازسازی اماکن مقدس شیعیان سرمایه‌گذاری کرد و نیروی قدس سپاه ایران بر اجرائی آن نظارت داشت. پروژه دیگری که در نوع خود در تاریخ دو کشور ثبت شد، احداث خط آهن بین سلامحه و بصره به طول ۳۲ کیلومتر است. ساخت این خط آهن در پایان سال ۲۰۲۳ آغاز شد و چندین هدف استراتژیک را دنبال کرد. علاوه بر ابتکارات مذهبی، ایران از استراتژی‌های اقتصادی مختلفی برای دور زدن تحریم‌ها و گسترش نفوذ خود در عراق استفاده کرده است. این استراتژی‌ها شامل اعطای معافیت مالیاتی به شرکت‌های ایرانی و حمایت‌های لجستیکی و نظامی از مقاومت می‌شود.

◀ فرصت‌سازی ایران

به ادعای ناظران، ایران با تعریف مقاومت در مراکز کلیدی قدرت، مشارکت در تصمیم‌گیری‌های دولتی و تلاش برای شکل دهی به مسیر سیاسی این کشور، برای تقویت نفوذ خود در عراق تلاش کرده است. راهبرد دیگری که ایران برای تقویت تسلط خود بر نظام سیاسی عراق استفاده کرد، ترویج افرادی بود که با ایران پیوند داشتند. نگاهی به نخست‌وزیران عراق در ۲۰ سال گذشته نشان می‌دهد که از هر هفت نفر، پنج نفر از قائلان یا حامیان حزب‌الدعوه بوده‌اند و برخی از آن‌ها در دوران بعثی‌ها به عنوان پناهنده در ایران زندگی کرده‌اند. علاوه بر این، هر هفت نخست‌وزیر روابط دوستانه‌ای با تهران برقرار کردند، این متغیر نفوذ ایران را بر سیاست عراق افزایش داد. انترنتمندترین و طولانی‌ترین نخست‌وزیر، نوری مالکی بود که دودوره متوالی قدرت را در دست داشت. در ابتدا، مالکی به عنوان یک ملی‌گرای عراقی شناخته می‌شد که بر ترویج سیاست‌های غیرفوقه‌ای متمرکز بود. به همین دلیل بسیاری مالکی را کاندیدای ایده‌آل برای ایجاد ثبات در عراق می‌دانستند. نقش ایران به عنوان یک میانجی قدرت بار دیگر پس از انتخابات سراسری اکتبر ۲۰۲۱ مورد تأکید قرار گرفت. اعتراضات ضد دولتی مهمی برگزار شد که در اکتبر ۲۰۱۹ شروع شد و بیش از یک سال عمدتاً در مناطق شیعه نشین عراق ادامه داشت. در یک طرف مقتدی صدر قرار داشت که به‌رغم سابقه اش، خود را به عنوان یک ملی‌گرای سرسخت عراقی و منتقد ایران معرفی کرد. در طرف دیگر، پنج حزب شیعه طرفدار ایران بودند که ائتلافی به نام چارچوب هماهنگی شیعیان تشکیل دادند. با این حال، نتایج انتخابات برای این بلوک نامیدکننده بود، زیرا نتوانست اکثریت را به دست آورد. پیروز اصلی رقیب آنها مقتدی صدر بود که ۷۳ کرسی به دست آورد و ۱۷ عضو دیگر بعداً به لیست او پیوستند. به‌رغم این موفقیت، صدر با تشکیل دولت ائتلافی با بلوک حامی ایران مخالف بود و نتوانست با احزاب کرد و سنی به ائتلاف دست یابد در نتیجه، او مجلس را تحریم کرد و همه اعضای حزب خود را کنار کشید. تصمیم غیرمنتظره صدر به طور موقت بحران سیاسی را عمیق‌تر کرد و به بلوک طرفدار ایران و حامی ایرانی این اجازه را داد تا از خلأ ایجاد شده استفاده کنند.